

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

1. července 2008 *

Ve věci C-49/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Dioikitiko Efeteio Athinon (Řecko) ze dne 21. listopadu 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 5. února 2007, v řízení

Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)

proti

Elliniko Dimosio,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts a A. Tizzano, předsedové senátů, J. N. Cunha Rodrigues, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, J. Klučka (zpravodaj), T. von Danwitz, A. Arabadžev a C. Toader, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

* Jednací jazyk: řečtina.

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 23. ledna 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) A. Pliakosem, dikigoros,

- za řeckou vládu S. Spyropoulosem, K. Boskovitsem, S. Trekli a Z. Chatzipavlou, jako zmocněnci,

- za Komisi Evropských společenství T. Christoforouem a F. Amatem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 6. března 2008,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 82 ES a 86 ES.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) (Řecká motocyklová federace, dále jen „MOTOE“) a Elliniko Dimosio (Řecký stát) ve věci finanční náhrady nemajetkové újmy, která federaci MOTOE údajně vznikla v důsledku toho, že jí Elliniko Dimosio konkludentně odmítl poskytnout povolení k organizaci motocyklových závodů.

Právní rámec

- 3 Článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu ve svém znění vyplývajícím ze zákona č. 2696/1999 (FEK A'57) stanoví:

„1. Závody [...], motocyklové závody a závody mopedů na komunikacích a veřejných či soukromých prostranstvích je možné uspořádat až po vydání povolení.

2. Povolení uvedené v předcházejícím odstavci vydá:

[...]

c) pro všechny [...] motocyklové závody a závody mopedů ministr veřejného pořádku či jím pověřené orgány po vydání souhlasného stanoviska právnické osoby, která v Řecku oficiálně zastupuje [...], Mezinárodní motocyklovou federaci [(dále jen ‚FIM‘)]“.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 4 MOTOE je neziskovým sdružením soukromého práva, jehož předmětem činnosti je organizace motocyklových závodů v Řecku. Jejími členy jsou různé regionální motocyklové kluby.
- 5 Dne 13. února 2000 podalo toto sdružení u příslušného ministerstva žádost směřující k získání povolení organizovat závody v rámci panhelénského poháru federace MOTOE podle programu, který byl k této žádosti přiložen.
- 6 V souladu s čl. 49 odst. 2 řeckého zákoníku silničního provozu byl tento program předán Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiseon (řecký automobilový a turistický klub, dále jen „ELPA“), což je právnická osoba – neziskové sdružení – která v Řecku zastupuje FIM, aby vydal souhlasné stanovisko za účelem poskytnutí požadovaného povolení.

- 7 Dopisem ze dne 16. března 2000 ELPA požádal federaci MOTOE, aby mu jednak sdělila specifický řád pro každý z plánovaných závodů, a to dva měsíce před datem závodu, aby mohl kontrolovat seznam účastníků, trasu nebo dráhu, na které se bude závod konat, přijatá bezpečnostní opatření a obecněji, aby mohl ověřit, že závod proběhne bezpečně. Kromě toho požádal kluby organizující závody, aby Ethniki Epitropi Agonon Motosykletas (národní komise motocyklových závodů, dále jen „ETHEAM“), zřízené klubem ELPA a pověřené organizací, jakož i kontrolou motocyklových závodů, předložily kopii svých stanov.
- 8 Žádostí č. 28/5.5.2000 zaslanou příslušnému ministerstvu zopakovala MOTOE svou žádost směřující k tomu, aby pro šest klubů získala povolení organizovat šest závodů v období mezi 9. červencem a 26. listopadem 2000. V příloze této žádosti přiložila specifické řady týkající se průběhu těchto závodů, jakož i kopie stanov těchto klubů. Žádost byla rovněž předána klubu ELPA, aby vydal souhlasné stanovisko za účelem organizace uvedených závodů.
- 9 ELPA a ETHEAM zaslaly federaci MOTOE dokument, ve kterém jí připomněly některá pravidla týkající se organizace motocyklových závodů v Řecku. V tomto dokumentu je zejména uvedeno, že ETHEAM vyhláší mistrovství, poháry a ceny organizované v rámci motocyklových závodů na základě pověření klubu ELPA, jediného legálního zástupce FIM v Řecku. Jestliže subjekt či klub splňující podmínky požadované k organizaci a průběhu závodů chce vyhlásit pohár nebo zvláštní cenu, musí podle tohoto dokumentu ETHEAM předložit předmětné vyhlášení. Poté, co ETHEAM posoudí podmínky tohoto vyhlášení, přijme rozhodnutí, ve kterém určí rovněž podmínky průběhu závodu v souladu s vnitrostátními a mezinárodními předpisy. Pro vydání souhlasného stanoviska za účelem organizace závodu, včetně poháru nebo ceny, musí každý organizátor pověřený organizací jednoho z těchto závodů splnit podmínky stanovené vnitrostátním kodexem týkajícím se motocyklových závodů a oběžníky ETHEAM. ELPA a ETHEAM rovněž federaci MOTOE připomněly, že jestliže v průběhu roku organizátor požádá o vyhlášení dodatečných závodů, termíny těchto závodů nesmějí ovlivnit již naprogramované závody, a to jak v zájmu závodníků, tak i organizátorů. Z tohoto důvodu musely být programy závodů, které mají být organizovány v průběhu roku 2001, předloženy ELPA a ETHEAM nejpozději 15. září 2000.

- 10 V odpovědi na žádost federace MOTOE směřující k získání informací týkajících se vyřízení svých žádostí o povolení sdělilo příslušné ministerstvo federaci MOTOE v měsíci srpnu 2000, že neobdrželo od klubu ELPA žádný dokument, kterým by vyjádřil souhlasné stanovisko na základě článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu.
- 11 Namítajíc protiprávnost tohoto konkludentního zamítnutí, MOTOE podala u Dioikitiko Protodikeio Athinon (správní soud prvního stupně v Aténách) žalobu, směřující k získání finanční náhrady ve výši 5 000 000 GRD jako náhrady nemajetkové újmy, která jí údajně vznikla v důsledku nemožnosti organizovat předmětné závody.
- 12 MOTOE uvedla, že článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu je v rozporu jednak s ústavní zásadou nestrannosti správních orgánů, a jednak s článkem 82 ES a čl. 86 odst. 1 ES z důvodu, že sporné vnitrostátní ustanovení umožňuje klubu ELPA, který sám organizuje motocyklové závody, zavést v této oblasti monopol a zneužívat jej.
- 13 ELPA vstoupil do řízení u Dioikitiko Protodikeio Athinon na podporu návrhových žádání Elliniko Dimosio. Ke svému spisu vedlejšího účastníka zejména připojil své stanovy sdružení založeného v roce 1924 a svou výroční zprávu za rok 2000, týkající se motocyklových závodů, zveřejněnou komisí ETHEAM. Tato výroční zpráva obsahuje oběžníky komise ETHEAM pro uvedený rok 2000, které se týkají zejména dokladů, které organizátoři museli předložit pro získání povolení, předpisů týkajících se závodů, které musejí být předloženy, určení poplatků, které je třeba uhradit a jiných otázek finanční povahy. Tatáž výroční zpráva krom toho obsahuje Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas (vnitrostátní řád motocyklového sportu, dále jen „EAKM“).

14 Pokud jde o EAKM, je třeba uvést následující:

- článek 10.7 tohoto řádu stanoví, že jakákoli sportovní událost, která zahrnuje závody v rámci mistrovství, pohárů nebo cen ELPA a ETHEAM může být spojena s obchodní propagací sponzora uvedeného v titulu nebo podtitulu závodů, ale pouze po vydání souhlasného stanoviska ELPA a ETHEAM;
- článek 60.6 EAKM stanoví, že během trvání sportovních událostí je možné umisťovat reklamu na oblečení závodníků, na jejich přilby, avšak za podmínky, že nebudou dotčeny jejich technické vlastnosti, a na motocykly. V rámci rychlostních závodů a motokrosových závodů v rámci mistrovství, pohárů a cen ELPA a ETHEAM nejsou organizátoři oprávněni ukládat závodníkům a spolujezdcům, aby prováděli reklamu na jakýkoli výrobek a aby na motocyklech byla umístěna taková reklama, ledaže by byl od závodníka získán souhlas. Jestliže je však použitelná sponzorská smlouva uzavřená subjekty ELPA a ETHEAM, musejí závodníci, spolujezdci nebo motocykly dodržovat podmínky této smlouvy;
- podle článku 110.1 EAKM „[o]rganizátor [motocyklového závodu] musí přímo nebo prostřednictvím dohlízejícího orgánu [a sice ELPA a ETHEAM] dbát na to, aby se na sportovní událost vztahovalo pojištění, které musí zahrnovat jeho odpovědnost, odpovědnost konstruktérů, závodníků, spolujezdců [...] v případě nehod a škod způsobených třetími osobám v průběhu sportovní události a tréninků“.

15 Dioikitiko Protodikeio Athinon žalobu federace MOTOE zamítl zejména z důvodu, že jednak článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu umožňuje zajistit dodržování mezinárodních pravidel týkajících se bezpečné organizace motocyklových závodů, a jednak MOTOE netvrdila, že uvedené ustanovení vede k dominantnímu postavení na společném trhu, že totéž ustanovení může mít vliv na obchod mezi členskými státy ani že ELPA takového postavení zneužil.

- 16 MOTOE podala proti tomuto rozsudku odvolání u Dioikitiko Efeteio Athinon, který nejprve uvádí, že se činnosti klubu ELPA neomezují na striktně sportovní oblast, a sice pravomoc přiznanou mu v článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu, jelikož vykonává rovněž činnosti, které předkládající soud kvalifikuje jako „hospodářské“ a které spočívají v uzavírání sponzorských, reklamních a pojistných smluv. Dioikitiko Efeteio Athinon si v důsledku toho klade otázku, zda lze klub ELPA kvalifikovat jako podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, zejména článků 82 ES a 86 ES, takže by podléhal zákazu zneužití dominantního postavení. Předkládající soud článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu vykládá v tom smyslu, že ELPA je jedinou právnickou osobou oprávněnou vydávat souhlasné stanovisko k jakékoli žádosti předložené za účelem organizace motocyklového závodu. Zdůrazňuje skutečnost, že toto sdružení souběžně provádí organizaci závodů a určování cen, jakož i výše uvedené hospodářské činnosti.
- 17 Dioikitiko Efeteio Athinon dále uvádí, že žadatelé, kterým je odmítnuto povolení organizovat motocyklový závod z důvodu nezískání souhlasného stanoviska klubu ELPA, nemají žádný účinný vnitrostátní opravný prostředek proti takovému rozhodnutí. Jednak totiž není stanoveno, že odmítnutí klubu ELPA vydat souhlasné stanovisko musejí být odůvodněna, a jednak, jestliže je odmítnutí příslušného ministerstva vydat povolení předmětem soudní žaloby vycházející z neuvedení odůvodnění a žalobě je vyhověno, řecké právo nestanoví, že je povolení žalobci přiznáno. Krom toho ELPA nepodléhá žádné kontrole či posouzení, co se týče užití výsady, která je mu přiznána v článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu. Tyto okolnosti staví jakoukoli osobu z jiného členského státu Evropské unie, která chce v Řecku organizovat motocyklové závody, před *fait accompli*.
- 18 Za těchto podmínek se Dioikitiko Efeteio Athinon rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musejí být články 82 ES a 86 ES vykládány tak, že do své působnosti zahrnují rovněž činnosti právnické osoby, která má postavení národního zástupce [FIM] a která vykonává hospodářské činnosti, tak jak jsou popsány výše, prostřednic-

tím uzavírání sponzorských, reklamních a pojistných smluv v rámci sportovních automobilových událostí, které organizuje?

- 2) V případě kladné odpovědi je s uvedenými ustanoveními Smlouvy o ES [slučitelný článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu] v tom smyslu, že výše uvedené právnické osobě přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko, co se týče organizace závodu motorových vozidel, aby vnitrostátní veřejný orgán mohl vydat povolení umožňující tento závod zorganizovat (v projednávaném případě ministr veřejného pořádku), aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinností a kontrole?“

K předběžným otázkám

- 19 Podstatou otázek předkládajícího soudu, kterými je třeba se zabývat společně, je jednak to, zda právnická osoba, a to takové neziskové sdružení, jako je ELPA, spadá do působnosti článků 82 ES a 86 ES, jestliže její činnosti spočívají nejen v účasti na správních rozhodnutích povolujících organizaci motocyklových závodů, ale rovněž v samotné organizaci takových závodů a v uzavírání sponzorských, reklamních i pojistných smluv v tomto rámci, a jednak to, zda ustanovení Smlouvy brání takovému pravidlu, jako je pravidlo uvedené v článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu, v rozsahu, v němž takovému sdružení přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace těchto závodů, aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinností či kontrole.

- 20 V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, že se právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže vztahuje na činnosti podniků (rozsudky ze dne 16. listopadu 1977, GB-Inno-BM, 13/77, Recueil, s. 2115, bod 31, a ze dne 11. prosince 2007, ETI a další, C-280/06, Sb. rozh. s. I-10893, bod 38 a citovaná judikatura). Konkrétněji se článek 82 ES použije na podniky zaujímající dominantní postavení.

- 21 Ačkoli Smlouva pojem „podnik“ nevynezuje, Soudní dvůr již opakovaně rozhodl o tom, že tak musí být kvalifikována jakákoliv jednotka vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této jednotky a způsobu jejího financování (rozsudky ze dne 23. dubna 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Recueil, s. I-1979, bod 21, a ze dne 16. března 2004, AOK Bundesverband a další, C-264/01, C-306/01, C-354/01 a C-355/01, Recueil, s. I-2493, bod 46).
- 22 V tomto ohledu je třeba připomenout, že hospodářskou činnost představuje jakákoli činnost spočívající v nabízení zboží nebo poskytování služeb na daném trhu (viz zejména rozsudky ze dne 18. června 1998, Komise v. Itálie, C-35/96, Recueil, s. I-3851, bod 36, a ze dne 12. září 2000, Pavlov a další, C-180/98 až C-184/98, Recueil, s. I-6451, bod 75). Je-li tato podmínka splněna, okolnost, že činnost souvisí se sportem, nebrání použití pravidel Smlouvy (rozsudky ze dne 12. prosince 1974, Walrave a Koch, 36/74, Recueil, s. 1405, bod 4, a ze dne 15. prosince 1995, Bosman, C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 73), mezi něž patří pravidla upravující právo hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 18. června 2006, Meca-Medina a Majcen v. Komise, C-519/04 P, Sb. rozh. s. I-6991, body 22 a 28).
- 23 Jak je uvedeno v předkládacím rozhodnutí a jak bylo rovněž potvrzeno na jednání před Soudním dvorem, organizuje ELPA ve spolupráci s ETHEAM v Řecku motocyklové závody a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, jež slouží ke komerčnímu využití těchto závodů. Tyto činnosti pro klub ELPA představují zdroj příjmů.
- 24 Podle judikatury Soudního dvora činnosti, které spadají pod výkon výsad veřejné moci, nevykazují hospodářský charakter, který by odůvodňoval použití pravidel Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 19. ledna 1994, SAT Fluggesellschaft, C-364/92, Recueil, s. I-43, body 30 a 31).

- 25 Pokud jde o případný dopad výkonu výsad veřejné moci na kvalifikaci takové právnické osoby, jako je ELPA, jako podniku ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, je třeba uvést, jak učinila generální advokátka v bodě 49 svého stanoviska, že okolnost, že jednotka při výkonu části svých činností disponuje výsadami veřejné moci, nebrání sama o sobě tomu, aby byla kvalifikována jako podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, pokud jde o zbývající část jejích hospodářských činností (rozsudek ze dne 24. října 2002, *Aéroports de Paris v. Komise*, C-82/01 P, Recueil, s. I-9297, bod 74). Kvalifikace jako činnost spadající pod výkon výsad veřejné moci či jako hospodářská činnost totiž musí být provedena odděleně pro každou činnost vykonávanou danou jednotkou.
- 26 V projednávaném případě je třeba odlišit účast takové právnické osoby, jako je ELPA, na rozhodovacím procesu veřejných orgánů od hospodářských činností vykonávaných toutéž právnickou osobou, jako je organizace a komerční využití motocyklových závodů. Z toho vyplývá, že pravomoc takové právnické osoby vydat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace těchto závodů nebrání tomu, aby byla považována za podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže, pokud jde o její výše uvedené hospodářské činnosti.
- 27 Co se týče dopadu, který může mít na tuto kvalifikaci skutečnost, že ELPA nesleduje cíl dosahování zisku, je třeba uvést, že v rozsudku ze dne 10. ledna 2006, *Cassa di Risparmio di Firenze a další (C-222/04, Sb. rozh. s. I-289, body 122 a 123)*, Soudní dvůr upřesnil, že okolnost, že nabídka zboží a poskytování služeb nejsou uskutečňovány za účelem dosažení zisku, nebrání tomu, aby jednotka, která tyto činnosti na trhu provádí, byla považována za podnik, jestliže se tato nabídka nachází v soutěžním vztahu s nabídkou jiných subjektů sledujících cíl dosahování zisku.
- 28 Tak je tomu v případě činností vykonávaných takovou právnickou osobou, jako je ELPA. Skutečnost, že je MOTOE jakožto žalobkyně v původním řízení sama neziskovým sdružením, nemá v tomto ohledu žádný dopad na kvalifikaci takové právnické osoby, jako je ELPA, jakožto podniku. Jednak není vyloučeno, že v Řecku kromě sdružení, jejichž činnost spočívá v organizování a komerčním využití motocyklových závodů bez sledování cíle dosahování zisku, existují sdružení, která tuto činnost vykonávají za takovým cílem, a která jsou tak s klubem ELPA v soutěžním vztahu.

Kromě toho nezisková sdružení, která na daném trhu nabízejí zboží nebo poskytují služby, se mohou nacházet vzájemně v soutěžním vztahu. Úspěch či hospodářské přežití takových sdružení totiž dlouhodobě závisí na jejich schopnosti prosadit na dotčeném trhu plnění, která nabízejí, na úkor plnění, která jsou nabízena ostatními subjekty.

- 29 Taková právnická osoba, jako je ELPA, tedy musí být považována za podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Aby se však na ni vztahoval článek 82 ES, je kromě toho třeba, aby zaujímala dominantní postavení na společném trhu nebo na jeho podstatné části.
- 30 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci řízení upraveného v článku 234 ES, založeného na jasné dělbě činností mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, spadá posouzení skutkových okolností věci do pravomoci vnitrostátního soudu (rozsudek ze dne 14. února 2008, Varec, C-450/06, Sb. rozh. s. I-581, bod 23). Soudní dvůr mu však může za účelem poskytnutí užitečné odpovědi v duchu spolupráce s vnitrostátními soudy poskytnout všechny údaje, o nichž má za to, že jsou nezbytné.
- 31 Před tím, než bude moci být posouzeno, zda taková právnická osoba, jako je ELPA, má dominantní postavení ve smyslu článku 82 ES, je třeba vymezit relevantní trh, a to jak z hlediska dotyčného výrobku či služby, tak z hlediska zeměpisného (rozsudek ze dne 14. února 1978, United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, 27/76, Recueil, s. 207, bod 10).
- 32 Podle ustálené judikatury za účelem použití článku 82 ES zahrnuje relevantní trh s výrobkem či službou výrobky nebo služby, které jsou zastupitelné či dostatečně vzájemně zaměnitelné v závislosti nejen na jejich objektivních vlastnostech, na základě nichž jsou zvláště způsobilé uspokojit trvalé potřeby spotřebitelů, ale rovněž v závislosti na podmínkách hospodářské soutěže, jakož i na struktuře nabídky a poptávky na relevantním trhu (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 11. prosince

1980, L'Oréal, 31/80, Recueil, s. 3775, bod 25; ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandse Banden Industrie Michelin v. Komise, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 37, a ze dne 3. července 1991, AKZO v. Komise, C-62/86, Recueil, s. I-3359, bod 51).

33 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že činnosti, které ELPA vykonává, spočívají jednak v organizaci motocyklových závodů, a jednak v jejich komerčním využití prostřednictvím uzavírání sponzorských, reklamních a pojistných smluv. Tyto dva typy činností nejsou vzájemně zaměnitelné, ale vykazují spíše charakter funkční komplementarity.

34 Vymezení dotyčného zeměpisného trhu vychází stejně jako vymezení trhu s výrobky či službami z ekonomické analýzy. Zeměpisný trh tak může být vymezen jako území, na němž se všechny hospodářské subjekty nacházejí v podobných podmínkách hospodářské soutěže, pokud jde právě o dotyčné výrobky či služby. V tomto ohledu není nezbytné, aby objektivní podmínky hospodářské soutěže mezi subjekty byly zcela homogenní. Stačí, že jsou podobné či dostatečně homogenní (viz v tomto smyslu výše citovaný rozsudek United Brands a United Brands Continentaal v. Komise, body 44 a 53). Krom toho může být tento trh omezen na jediný členský stát (viz v tomto smyslu výše citovaný rozsudek Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, bod 28).

35 Jak je uvedeno v předkládacím rozhodnutí a jak bylo rovněž potvrzeno na jednání před Soudním dvorem, omezují se činnosti vykonávané klubem ELPA na řecké území. Území členského státu přitom může představovat podstatnou část společného trhu (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 18. června 1991, ERT, C-260/89, Recueil, s. I-2925, bod 31). Přísluší však předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda je ve sporu v původním řízení splněno kritérium týkající se podobných či dostatečně homogenních podmínek hospodářské soutěže.

36 Tento soud bude muset posoudit, zda ELPA má dominantní postavení na takto vymezeném trhu.

- 37 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury vyplývá, že pojem „dominantní postavení“ uvedený v článku 82 ES se týká situace, v níž má podnik hospodářskou sílu, která mu umožňuje bránit zachování účinné hospodářské soutěže na relevantním trhu tím, že mu poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na svých soutěžitelích, svých zákaznících a nakonec i spotřebitelích (výše citovaný rozsudek *United Brands a United Brands Continentaal v. Komise*, bod 65; rozsudek ze dne 13. února 1979, *Hoffmann-La Roche v. Komise*, 85/76, Recueil, s. 461, bod 38, a výše citovaný rozsudek *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise*, bod 30).
- 38 Je třeba dodat, že se podnik může do takového postavení dostat tehdy, když mu jsou přiznána zvláštní nebo výlučná práva, která mu umožní určit, zda, a případně za jakých podmínek, mohou jiné podniky vstoupit na relevantní trh a vykonávat na něm jejich činnosti.
- 39 Je třeba ještě uvést, že článek 82 ES může být porušen takovým pravidlem, jako je pravidlo uvedené v článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu, pouze tehdy, když je jím ovlivněn obchod mezi členskými státy. Jak připomněla generální advokátka v bodech 63 a 64 svého stanoviska, obchod mezi členskými státy může být považován za ovlivněný pouze tehdy, je-li na základě souhrnu objektivních skutkových a právních okolností možné předpokládat s dostatečnou pravděpodobností, že dotčené chování může přímo, nebo nepřímo, skutečně, nebo potenciálně ovlivnit obchod mezi členskými státy, a to tak, že se lze obávat, že by mohlo být překážkou uskutečňování jednotného trhu mezi členskými státy (rozsudek ze dne 25. října 2001, *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, Recueil, s. I-8089, bod 48). Čistě hypotetické či spekulativní účinky, které může mít chování podniku nacházejícího se v dominantním postavení, toto kritérium nesplňují. Stejně tak dopad na obchod uvnitř Společenství nesmí být zanedbatelný (rozsudek ze dne 21. ledna 1999, *Bagnasco a další*, C-215/96 a C-216/96, Recueil, s. I-135, bod 60, a výše citovaný rozsudek *Ambulanz Glöckner*, bod 48).
- 40 Ovlivnění obchodu uvnitř Společenství tak vyplývá obecně ze spojení několika faktorů, které, jsou-li zohledněny samostatně, nejsou nezbytně určující (rozsudek ze dne 15. prosince 1994, *DLG*, C-250/92, Recueil, s. I-5641, bod 54).

- 41 Krom toho posouzení významného ovlivnění obchodu mezi členskými státy musí zohlednit chování předmětného dominantního podniku, jelikož článek 82 ES brání veškerým chováním, která mohou ovlivnit volný obchod tak, že mohou narušit uskutečnění cílů jednotného trhu mezi členskými státy, zejména oddělováním vnitrostátních trhů nebo změnou struktury hospodářské soutěže na jednotném trhu (rozsudek ze dne 31. května 1979, Hugin Kassaregister a Hugin Cash Registers v. Komise, 22/78, Recueil, s. 1869, bod 17).
- 42 Skutečnost, že cílem chování podniku v dominantním postavení je pouze uvádění výrobků na trh v jediném členském státě, nestačí k tomu, aby bylo vyloučeno, že může být ovlivněn obchod mezi členskými státy (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, Sb. rozh. s. I-11421, bod 45). Takové chování totiž může mít za účinek posílení oddělování vnitrostátních trhů, čímž narušuje vzájemné hospodářské prolínání, které je zamýšleno Smlouvou (viz obdobně rozsudek ze dne 13. července 2006, Manfredi a další, C-295/04 až C-298/04, Sb. rozh. s. I-6619, body 45 a 46).
- 43 Pokud jde zadruhé o působnost článku 86 ES, jeho odstavec 1 stanoví, že pokud jde o podniky, kterým členské státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva, tyto státy nepřijmou ani neponechají v platnosti opatření odporující zejména pravidlům Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže. V tomto ohledu je třeba uvést, že taková právnická osoba, jako je ELPA, které byla přiznána pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace motocyklových závodů, musí být považována za podnik, kterému dotýčný členský stát přiznal zvláštní práva ve smyslu čl. 86 odst. 1 ES.
- 44 Článek 86 odst. 2 ES umožňuje členským státům, aby podnikům, které pověřují poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu, přiznaly výlučná práva, která mohou bránit uplatnění pravidel Smlouvy v oblasti hospodářské soutěže v rozsahu, v němž jsou omezení hospodářské soutěže, případně vyloučení jakékoli hospodářské soutěže ze strany jiných hospodářských subjektů, nezbytná k zajištění plnění zvláštních úkolů, které byly svěřeny podnikům, jimž byla přiznána výlučná práva (rozsudek ze dne 19. května 1993, Corbeau, C-320/91, Recueil, s. I-2533, bod 14).

- 45 Pokud jde o organizaci a komerční využití motocyklových závodů takovou právnickou osobou, jako je ELPA, řecká vláda netvrdila, že byl ELPA pověřen výkonem těchto činností na základě aktu veřejné moci. Není tedy třeba ani přezkoumávat, zda uvedené činnosti mohou představovat službu obecného hospodářského zájmu (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 21. března 1974, BRT a Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, Recueil, s. 313, bod 20, a ze dne 11. dubna 1989, Saeed Flugreisen a Silver Line Reisebüro, 66/86, Recueil, s. 803, bod 55).
- 46 Pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace motocyklových závodů sice vyplývá z aktu veřejné moci, totiž z článku 49 řeckého zákoníku silničního provozu, ale nemůže být kvalifikována jako hospodářská činnost, jak uvedla generální advokátka v bodě 110 svého stanoviska.
- 47 Takovou právnickou osobu, jako je ELPA, tedy nelze považovat za podnik pověřený službou obecného hospodářského zájmu ve smyslu čl. 86 odst. 2 ES.
- 48 Pokud jde zatřetí o otázku, zda článek 82 ES a čl. 86 odst. 1 ES brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je článek 49 řeckého zákoníku silničního provozu, která právnické osobě jako ELPA, která může sama zajišťovat organizaci motocyklových závodů a jejich komerční využití, přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace těchto závodů, aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinnostem a kontrole, je třeba připomenout, že pouhá skutečnost, že přiznáním zvláštních nebo výlučných práv ve smyslu čl. 86 odst. 1 ES je vytvořeno nebo posíleno dominantní postavení, není jako taková neslučitelná s článkem 82 ES.
- 49 Naproti tomu členský stát porušuje zákazy stanovené těmito dvěma ustanoveními, je-li dotčený podnik veden ke zneužití svého dominantního postavení v důsledku pouhého výkonu zvláštních nebo výlučných práv, která mu byla přiznána, nebo

mohou-li tato práva vytvářet situaci, která vede tento podnik k tomu, aby zneužil své dominantní postavení (výše citované rozsudky Höfner a Elser, bod 29, a ERT, bod 37; rozsudek ze dne 10. prosince 1991, *Merci convenzionali porto di Genova*, C-179/90, Recueil, s. I-5889, body 16 a 17, jakož i rozsudek ze dne 5. října 1994, *Centre d'insémination de la Crespelle*, C-323/93, Recueil, s. I-5077, bod 18). V tomto ohledu není nezbytné, aby ke zneužití skutečně došlo (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. prosince 1997, *Job Centre*, C-55/96, s. I-7119, bod 36).

50 V každém případě jsou článek 82 ES a čl. 86 odst. 1 ES porušeny, jestliže opatření přičitatelné členskému státu, a zejména opatření, kterým tento členský stát přiznává zvláštní nebo výlučná práva ve smyslu tohoto posledně uvedeného ustanovení, vytvoří nebezpečí zneužití dominantního postavení (viz v tomto smyslu výše citované rozsudky ERT, bod 37, a *Merci convenzionali porto di Genova*, bod 17; rozsudek ze dne 31. ledna 2008, *Centro Europa 7*, C-380/05, Sb. rozh. s. I-349, bod 60).

51 Takový systém nenarušené hospodářské soutěže, jaký je upraven ve Smlouvě, totiž může být zaručen, pouze pokud je zabezpečena rovnost příležitostí mezi jednotlivými hospodářskými subjekty. Přiznat takové právnické osobě, jako je ELPA, která sama organizuje a komerčně využívá motocyklové závody, úkol vydávat příslušnému správnímu orgánu souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace takových závodů, *de facto* znamená přiznat jí pravomoc určovat osoby oprávněné organizovat uvedené závody, jakož i stanovit podmínky, za kterých jsou tyto závody organizovány, a tak této jednotce přiznat zřejmě zvýhodnění oproti jejím soutěžitelům (viz obdobně rozsudky ze dne 19. března 1991, *Francie v. Komise*, C-202/88, Recueil, s. I-1223, bod 51, a ze dne 13. prosince 1991, *GB-Inno-BM*, C-18/88, Recueil, s. I-5941, bod 25). Takové právo tedy může podnik, který jím disponuje, vést k tomu, že zabráni přístupu ostatních subjektů na dotčený trh. Tato situace nerovných podmínek hospodářské soutěže je krom toho zvýrazněna skutečností, potvrzenou na jednání před Soudním dvorem, že jestliže ELPA organizuje či se účastní organizace motocyklových závodů, nemusí získat žádné souhlasné stanovisko k tomu, aby mu příslušný správní orgán poskytl požadované povolení.

52 Krom toho taková právní úprava, jaká by právnické osobě jako ELPA přiznávala pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace motocyklových závodů, aniž by tato pravomoc podléhala podle

této právní úpravy omezením, povinností či kontrolou, by mohla vést k tomu, že právnícká osoba pověřená vydáváním tohoto souhlasného stanovisko naruší hospodářskou soutěž tím, že zvýhodní závody, které organizuje nebo závody, jejichž organizace se účastní.

- 53 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na položené otázce odpovědět tak, že právnícká osoba, jejíž činnosti spočívají nejen v účasti na správních rozhodnutích povolujících organizaci motocyklových závodů, ale rovněž v tom, že sama takové závody organizuje a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, spadá do působnosti článků 82 ES a 86 ES. Tyto články brání vnitrostátní právní úpravě, která právnícké osobě, která organizuje motocyklové závody a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace takových závodů, aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinností a kontrolou.

K nákladům řízení

- 54 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Právnícká osoba, jejíž činnosti spočívají nejen v účasti na správních rozhodnutích povolujících organizaci motocyklových závodů, ale rovněž v tom, že sama takové závody organizuje a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní

a pojistné smlouvy, spadá do působnosti článků 82 ES a 86 ES. Tyto články brání vnitrostátní právní úpravě, která právnické osobě, která organizuje motocyklové závody a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace takových závodů, aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinnostem a kontrole.

Podpisy.